

GAZETA TRANSILVANIEI
Nr. 194.
Braşov, Luni, Marţi 3 (15) Septembrie.
1891.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LIV.

GAZETA TRANSILVANIEI
Pe un an 12 fl., pe şase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pe un an 40 franci, pe şase luni 20 franci, pe trei luni 10 franci.
Se primumără la toate oficiile poştale din ţară şi din afară şi la dd. colectorilor.
ADMINISTRAŢIUNEA
la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etajul I: pe un an 10 fl., pe şase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe şase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a. s. 15 bani.
Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 194.

Braşov, Luni, Marţi 3 (15) Septembrie.

1891.

Braşov, 2 Septembrie v.

Comunicăm mai jos raportul telegrafic amănunţit, ce l'am primit de la Bistriţa, despre întâmpinarea Majestăţii Sale la sosirea în acest oraş, precum şi despre primirea, de care s'au împărtăşit deputaţiunile clerului nostru românesc în frunte cu cei doi metropoliţi, din partea monarhului nostru.

Resultă din cele ce ni-se raportază, că foile unguresci, cari prevesteau cu atâta plăcere, că mitropolii roman din Ardeal vor fi apostrofaţi cu termeni dojenitori din partea Suveranului, cum fură apostrofaţi la Seghedin şi la Cluşiu, şi cum a fost dojenit de curând la Galgatz clerul Slovacilor evangelic din Ungaria, au rămas de astădată de minciună.

Deputaţiunile bisericilor noastre au fost primite cu bunăvoinţă şi graţie din partea capului statului, care nu numai că nu le-a dojenit, dăr încă le-a asigurat de înaltul său scut.

Dăr deşi au trebuit se rămână desamăgite foile maghiare, cari cereau o „muştare aspră“, nu trebuie să trecem cu vederea, că conform usului constituţional, este totu guvernul, care vorbeşte la asemenea ocaziuni prin graiul Monarhului şi că astfel enunţaţiunile din răspunsurile prea înalte exprimă în fond totu vederile şi dorinţele guvernului.

Ministrul preşedinte Szapary, se vede, n'a aflat cu cale a urma sfatului, ce i l'a datu pressa şovinistică, păşind în urmele lui Tisza Kálmán. Pote că şi consideraţiuni mai înalte ale politice sale faţă cu Ardealul, care po-

litică, precum se vede stă încă totu sub zodiacul „împăcării“ cu Saşii, l'au îndemnat pe ministrul preşedinte unguresc să nu consilieze pe Majestatea Sa în spiritul neîmpăcatu alu aşă dizei opinii publice maghiare.

Orî cum ar fi fostu, nu putem decât să ne bucurăm, că de astă-dată enunţaţiunile prea înalte au asigurat clerul nostru din Ardeal de graţia şi de scutul Suveranului, precum şi de îngrijirea sa binevoitoare pentru instituţiunile fundamentale ale bisericei.

Dacă însă guvernul accentuează în răspunsul prea înalt datu deputaţiunii bisericei române greco-orientale, că cel mai tare bastion alu religiunii şi alu naţionalităţii este organismul de stat legal şi decât mai departe pretinde, ca bisericile noastre pe lângă pacea confesională, să mai aibă în vedere cu deosebire, ca o problemă de căpeteniă, şi pacea dintre naţionalităţi, atunci nu cere alta, decât, ca bisericile noastre să stăruască spre a ţine poporul în jugul, în care se află, suprimându orî ce mişcare iertată în sinul lui, ce ar tinde la îmbunătăţirea stării lui în acel organism legal alu statului şi făcându-se de bunăvoinţă mijlocitoarele statului în a face pace între naţionalităţi cu orî-ce preţ, va să dică chiar şi cu preţul capitalării, adevă alu renunţării la drepturile nealienabile ale poporului.

Despre acesta însă vom avea ocaziune de a ne pronunţa mai pe larg şi cu deamăruntul în faţa unui curent susţinut de un timp încôce de către cercurile oficiose ale guvernului, şi care de-

unele foi maghiare este caracterisat cu cuvintele „era nouă“.

Pentru astădî ne mărginim a constata, din enunţaţiunile prea înalte făcute la Bistriţa, că Suveranul nostru, precum am accentuat în numărul trecut, nu are şi nu poate avea intenţiunea de a ne face să ne lăpădam de limba şi naţionalitatea noastră, nu condamnă şi nu poate condamna nişuinţele pentru asigurarea existenţei noastre naţionale!

Majestatea Sa în Bistriţa.

Bistriţa, 13 Septembrie. (Telegr. particulară a „Gaz. Trans.“) Oraşul Bistriţa este decorat şi înfrumuseţat exclusiv unguresc, cu toate acestea sărbătorea de primire a Monarhului nostru pörtă în realitate timbrul românesc şi săsesc. Majestatea Sa fu întâmpinată pretutindenî cu însufleţite urări de „Să trăiască“ şi „Hoch“ şi numai slabe strigări de „Eljen“ s'au auditu icî-colo.

Cu ocaziunea primirei deputaţiunilor bisericesci, Metropolitul Dr. Ioan Vancea a accentuat sentimentele de fidelitate moştenite dela străbuni, pentru cari Majestatea Sa multămi cu multă graţie. Metropolitul Miron Romanul şi-a recomandat biserica patrociniului Majestăţii Sale, care l'a asigurat de acestu patrociniu. Ambele deputaţiuni au fost de altminteru foarte afabilu primite.

Telegramme „Gaz. Trans.“

(Serviciul biroului de corespondenţă din Pesta.)

Bistriţa, 13 Septembrie. Deputaţiunii comitatului şi a oraşului Bistriţa răspunde Majestatea Sa: Omagie comitatului Bistriţa-Năsăud şi ale municipielor din ve-

cinătate le primesc cu intimă mulţumire; cu bucuria află, că ele în împlinirea datorinţelor oficiale sunt înflăcărâte de iubirea de patrie şi de rege şi sunt convinsu, că ele pëtrunse de acele sentimente nobile, şi pe viitor vor conlucra cu deplin devotamentu la promovarea bunăstării poporului. Primiţi şi transmiteţi, vă rog, şi celor ce v'au trimis, salutarea mea cordială regescă.

Deputaţiunii clerului romano-catolic din Ardeal răspunde Majestatea Sa: Primesc acesta nouă asigurare de alipire credincioasă tradiţională a bisericei catolice ardelenene cu bucuria şi cu mulţumire cordială.

Fii şi pe viitor în cercul credincioşilor vostri zeloşi propovăduitori ai religiosităţii şi moralităţii şi rugându-mă ca cerul să vă binecuvinte cu prisos pentru stăruinţa în acesta direcţiune, vă asigur de neschimbata mea graţie regescă.

— Deputaţiunii clerului bisericei greco-catolice conduse de Metropolitul Vancea, răspunde Majestatea Sa:

Primesc cu adencă mulţumire espresiunea omagiilor clerului român alu bisericei greco-catolice, şi nu mă îndoiesc, că fii acestei biserice pe lângă virtuţile aceste moştenite dela strămoşi, vor fi spre mărirea lui Dumnezeu şi pentru binele patriei, totu aşă de zeloşi servitori ai bisericei, ca şi fii credincioşi ai patriei; vă asigur bucuros şi pe viitor de graţia mea regescă.

Deputaţiunii clerului greco-oriental, condus de Metropolitul Miron Romanul, răspunde Majestatea Sa:

Cu sinceră mulţumire primesc

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Rumänien 1882/9

von Nic. Densuşianu.

Sonderdruck aus den „Jahresberichten der Geschichtswissenschaft“. Berlin. R. Gaertners Verlagsbuchhandlung.

Sub titlul de mai sus am înaintea mea o ediţiune separată din raportul D-lui Nicolae Densuşianu scris cu multu studiu, serioşitate, concis, în limba germană şi publicat dîlele acestea de „Societatea istorică din Berlin“ în Tomul al XII-lea din rapoartele anuale privitoare la mişcarea literaturii istorice în ţerile europene.

D-l Nicolae Densuşianu, în raportul său mai sus citat, face o interesantă şi instructivă dare de seamă despre literatura istorică română şi anume despre operele istorice, etnografice şi limbice apărute în România, Transilvania, Ungaria şi Bucovina în cursul anilor dela 1882—1889.

Cetind acest raport am rămas pe deplin mulţumit în inima mea, vădînd înaintea ochilor mei e adevărată oglindă da-

tă nu numai străinătăţii, dăr chiar şi nouă, Românilor, despre activitatea intelectuală a poporului român în epoca arătată dela 1882—1889.

Espunerea D-lui Densuşianu în acestă privinţă e atât de clară, încâtu fiă-care cetitor se poate orienta despre mersul literaturii noastre serioşitate şi cu înlesnire poate deosebi cărţile bune dintre cele cu uşurinţă şi fără studiu scrise.

Până la anul 1880, activitatea noastră intelectuală era înfăţişată în literatura europeană de nise renegaţi din Pesta; aceşti renegaţi, fără a ne cunoşte poporul şi limba, cutezau a face cu îngâmfare rapoarte anuale chiar şi societăţii istorice din Berlin despre valoarea operelor noastre literare.

Asădî însă s'au schimbatu lucrurile. Bărbaţii serioşi dela societatea istorică din Berlin s'au convinsu, că Jidovii renegaţi din Pesta şi din alte părţi nefind în stare să răspundă misiunii sante de ştiinţă, pe care o are în vedere numita societate, delegaţiunea ei, însărcinată cu publicaţiunile anuale, s'a adresat Academiei ro-

mâne spre a-i trimite pe fiă-care an câte un raport despre progresul ştiinţelor istorice în ţerile române şi în ce privesce pe Români.

Academia română a însărcinată cu acestă lucrare pe d-l Nic. Densuşianu şi de când d-sa a început a lua în mână sa dările de seamă istorice pentru societatea istorică din Berlin în ce privesce pe Români, am scăpat de feudalitatea şi de batjocurile impertinente ale scriitorilor semiţi din Pesta şi din alte părţi, căci vă puteţi închipui conştiinţa şi serioşitatea acestor oameni şi batjocurile ce le scriau ei despre autorii şi literatura noastră.

Raportul d-lui Densuşianu cuprinde 25 pagini de tipar cu resumate şi aprecieri pentru fiă-care lucrare, care este citată în note cu titlul ce-lu are în limba română, germană, francesă, maghiară etc, cu numele autorului, anul, locul tipăririi şi preţul cărţii. Astfel d-l Densuşianu n'a pregetat a se ocupa cu 161 de lucrări apărute în intervalul indicat, făcîndu conştiinţioş, sincere şi esacte recenziuni însoţite

de o caracteristică serioşă şi justă a autorilor şi publicaţiunilor lor istorice române în epoca dela 1882—1889.

Cu modul acesta, raportul d-lui Densuşianu fiindu foarte instructiv din toate punctele de privire, credem, că e bine să cunoşcem aprecierile sale nu numai pentru că sunt întemeiate, dăr chiar şi pentru-că raportul său se află publicat în analele celor mai învătate societăţi din lume ale cărei publicaţiuni va trebui să le consulte pe viitor orî-ce străin, său Român, care se va îndeletnici cu vre-una din ramurile istoriei, şi ale limbei noastre.

Raportul D-lui Densuşianu referinduse la o lungă seriă, de scrieri istorice, etnografice şi limbice, se împarte în următoarele capitole:

Fântâni istorice; scrierile autorilor vechi; istoria politică; istoria militară; istoria bisericească; cercetări speciale şi monografii; istoria dreptului; dreptul internaţional; cercetări prin diferite archive şi biblioteci; arheologia, numismatică, sfragistică şi heraldică; critica istorică; istoria art

omagiale și expresiunea alipirei credincioase a clerului greco-oriental al bisericii române. Fiți convinși, că bastionul cel mai tare al religiunii vóstre și naționalității vóstre este organismul legal al statului. Priviți de o problemă principală a chiámărei vóstre sfinte, nu numai cultivarea păcii confesionale, ci și aceea a păcii între naționalități. Vă asigură, pe lângă expresiunea grației mele regesci, că biserica vóstră și instituțiunile ei fundamentale și de aici înainte vor putea conta la îngrijirea mea binevoitoare.

Deputațiunii biserice evanghelice reformate răspunde Majestatea Sa: Espresiunea omagiilor crediciosului district bisericesc evanghelic reformat din Ardeal, o primesc cu mulțămire. Cu satisfacțiune recunosc, că drepturile vóstre autonome le-ați folosit până acum cu rezultate bogate pentru binele biserice vóstre, și în totdeauna între marginile legii le-ați validat. Din motivul acesta vă asigură cu plăcere și pe viitor de grația mea regescă.

Deputațiunii biserice evanghelice de confesiunea augsburgică, condusă de episcopul *Teutsch*, răspunde Majestatea Sa: Vă mulțumesc pentru înalta asigurare a credinței neclintite, pentru salutarea, pe care mi-ați adus-o în numele biserice vóstre. Cu satisfacțiune aflu, că credincioșii și naționali voștri, sunt cuprinși de sentimentul de recunoștință și de mulțămire, și speră, că D-Vóstră veți păstra și în viitor acest sentiment prin alipirea credincioasă către tron și către legile țării, ocrotite de amândouă, pentru ceea ce vă vor acompanya dorințele mele cele mai bune.

Bistrița, 14 Septembrie. La primirea Israiliților, doi rabini pronunțară o binecuvântare mișcătoare, Majestatea Sa, care se vedea că era foarte plăcut atins, dîcîndu de două-ori „Amin“, le mulțăm. I asigură apoi de grația regescă.

După acestea vizită Majestatea Sa spitalurile, biserica evanghelică și serbarea populară unde a fost obiectul unor ovațiuni entusiaste. După amiază sosi *archiducele Iosif* și mai târziu ministrul de război român, *generalul Lahovary*, care îndată a fost pri-

mit de Majestatea Sa și s'era a fost invitat la prînzul de curte. Astăzi la 5^{1/2} dimineața se duse Majestatea Sa la manevra la Șieul mare.

Călătoria Majestății Sale la Bistrița.

Dintr'un raport telegrafic ce-l primesc „Egyetértés“ publicăm următoarele:

In călătoria dela Galgoț până la Bistrița, ajungînd pe teritoriul Transilvaniei, Majestatea Sa a staționat mai întâi la Clușiu, unde a ajuns Sâmbătă dimineața la 8 ore și 40 minute, însoțit de ministrul-președinte Szapary și de ministrul *ad latere* Szögyeny. Aici fu așteptat de arhiducii Albrecht și Wilhelm, însoțit de ministrul de război Bauer. La gara dela Clușiu Majestatea Sa fu întâmpinată de un public numeros; primarul orașenesc îl salută printr'o vorbire, ér ministrul președinte Szapary se coborî din tren și schimbă câteva cuvinte cu primarul orașenesc și apoi, după o pauză de 5 minute, continuă călătoria.

La gara dela Gherla, Majestatea Sa fu salutată de tinerimea dela școli cu strigăte de „éljen“. La Deșu trenul staționă mai mult. Intre urările de „éljen“ ale publicului, Majestatea Sa se coborî din tren însoțit de ministri Szapary, Fejérvary și Szögyeny; vorbi cu fișpanul Bornemisza, cu primarul Roth, cu președintele de tribunal Baláris etc.

La Bistrița, Majestatea Sa fu salutată pe peronul gării de căpetâniile autorităților bisericești și civile și de un public imens. Coborîndu-se din tren, Majestatea Sa primi mai întâi raportul militar al generalului de cavalerie br. Svetenay. Lă salută apoi fișpanul Banffy printr'o vorbire, la care Majestatea Sa răspunde. Vorbi apoi cu ministrul de agricultură Bethlen, cu metropolitul *Vancea*, cu episcopii Loenhardt și *Sabo*, cu fișpanul Beldy, cu preotul Budaker etc.

După acestea Majestatea Sa, într'o trăsură cu ministrul președinte Szapary, plecă în oraș, fiind aclamat pe strade de numeros public. Cu deosebire interesantă li-a părut înălțorile óspeți portul național al poporului român și săsescu.

Publicul de pe strade era atât de numeros, încât părea a fi o adevărată emigrațiune de popore. Stradele erau decorate exclusiv numai cu stindarde *unguresci*. La scările casei comitatense, Majestatea Sa fu așteptat de un cordon de fete, în numele cărora îl salută în

limba germană fida primarului orașenesc Pellion, predându-i un buchet de flori, pe care Majestatea Sa îl primi cu plăcere.

După prînz fu primită în audiență ministrul-președinte Szapary. La 6 ore urmă un prînz al curții de 22 taca-muri. S'era urmă conductă cu torțe, aclamîndu pe Suveran cu strigăte de „éljen“ și „hoch“. După acesta Majestatea Sa făcu o preambulă cu trăsura prin oraș pentru a contempla splendida iluminăție. In prima trăsura era căpitanul de poliție, în a doua fișpanul, ér în a treia Majestatea Sa însoțit de Szapary. După ce Majestatea Sa se reîntorse la casa comitatensă, publicul începu a se împrăștia și la 9 ore s'era liniștea fu restabilită. In ziua următoare urmă primirea deputațiilor.

Mai amintim, că în s'era zilei prime ministri Szapary, Fejérvary, Szögyeny și Bethlen vizitară *casina ungară*.

CRONICA POLITICĂ.

— 2 (14) Septembrie.

Din Vandeuvre se depeșeză cu data de 10 Septembrie st. n. unde s'au ținut zilele aceste marile manevre în Franța, la cari au luat parte 120 000 ómeni: Ministrul de externe francesu *D. de Freycinet* a oferit un dejun generalilor și atașatorilor militari străini. Elă a rostit o alocuțiune dîcînd, că scopul manevrelor actuale a fost de a-și da s'ema de funcționarea comandamentului superior; acesta este asigurată ca și acela al trupurilor de armată și al diviziilor. Ministrul a anunțat, că în anul viitor va face pentru prima óra manevre cu trupe teritoriale. Elă a sfătuit pe generali să continue silințele lor în vederea perfecționării armatei, care este un element principal al influenței franceze în lume. Progresul armatei probă, că guvernul R-publicei este capabil de fapte mari. „Nimeni nu se mai îndoesce ađi, a dîsu d. Freycinet, că noi nu suntem tari, vom dovedi, că suntem înțelepți. Vom și să păzim în noua noastră situațiune liniștea și demnitatea, care în zilele negre au pregătit ridicarea Francoiei.“ Ministrul a urât o bună venire atașatorilor militari străini a căror prezență este un stimulent pentru Franța și o dovadă de dispozițiune pacifice, cari au presdat la aceste preparative mari“. Generalul rusu Fredericks, decan al atașatorilor militari, a rostit óvinte căldurose la adresa d-lui de Freycinet, a generalului Saussier și a frumóselor trupe franceze și a vitejilor săi șefi.

— Impregiurarea, că ministrul Frey-

cinet a accentuată noua situațiune a Francoiei, față cu care a dîsu, că ea își va păstra liniștea și demnitatea, este privită de către presa germană ca prima anunțare oficială a apropierei s'eu chiar a alianței, ce s'a s'evirítu între Franța și Rusia, prima constatare a faptului, că Franța nu mai stă izolată în fața triplei alianțe.

— Un raport al d'iarului parisian „Gaulois“ a avut o întrevorbire cu *John Burns*, unul dintre conducătorii socialistilor englezi, în privința cestiunii sociale. *John Burns* dîce, că astăzi socialismul este o putere colosală, de care sunt silite guvernele să țină cont. Vorbindu despre război, dîce *John Burns*, că un război între două țeri ar aduce cu sine o revoluțiune internațională. Elă nu crede într'un război apropiat. Pacea, dîce elă, este acum atât de solidă încât nu este temere de un război, și pe lângă aceea guvernele sunt prea ocupate cu rezolvarea cestiunii sociale decât se îndrănesc a începe război.

— Intr'o epistolă din Constantinopole a d'iarului „Hamburger Nachrichten“ în care se semnalăză procederea Rusiei în cestiunea Darnanelor, ca pregătirea unui atac asupra Constantinopolului, se dîce între altele: Rusia are în Marea Négra destule vapore, ca în 24 de ore să imbarce 30,000 de soldați cu artileria. Transporturile după aceea se vor face în 3 s'eu 3 zile și acestea ajung pentru un atac asupra Constantinopolului. Corespondentul scie din isvor sigur, că Rușii vor imbarca atât de pe țărmul european, cât și de pe cel asiatic. Intăriri dela Bosforul superior vor fi repede atacate și ocupate prin atacuri repeđi, tot în timpul acela partea predominantă a Bosforului va fi apărată prin torpile în contra intrării flotei turcesce s'eu străine. Turcia a fost acum de curîndu avertisată de către o putere mare, dér inzard. Epistola mai împărtășesce, că în tómma trecută nisce oficeri ruși ca turșii au făcut recunósceți la Bosfor și numai la întrepunerea atașatorilor militari străini a fost silită Pórta, să-i facă să renunțe la activitatea lor, apoi că acum de curîndu un consul rusescu din Rumelia, sub pretextul unor cercetări de anticități, a făcut recunósceți.

SCRILE ZILEI.

— 2 (14) Septembrie.

† Cast trist. Emanuel Bacaloglu, profesorul la facultatea de medicină din

lor la Români; limba română; istoria literaturii române; geografă; mitologie populară; Români din Macedonia și S'erbia.

Regret din inimă, că lipsindu-mi timpul material nu pot reproduce în traducere fidelă întreg raportul, de aceea voi lăsa se urmeze aci de ocamdată numai aprecierile pe care le face D-lă Desușianu scrierilor mai însemnate, cum sunt ale D-lor Sturdza, Xenopol, Barițiu, Niles, Hunfalvy, Pic, Cihac, și în fine voi întâși *reșmasul bun* pe care și-l ia referentul (Densușinu) dela decedat *Cipariu* și *Pumnulă*, cei mai mari m'ăstria ai filologiei române din secolul al XIX-lea.

„O mare publicațiune de *fântâni istorice*, dîce referentul, pentru cea mai însemnată epocă din istoria română și anume pentru istoria unirei principatelor, Moldova și Valachia, a început să scótă la lumină valorosul bărbat de stat, d-lă D. A. Sturdza, care are cele mai mari merite pentru literatura noastră istorică română.*)

* Episcop Gh. Petrescu, D. A. Sturdza și D. C. Sturdza. Acte și documente relative la

Spre a putea judeca adevărata valoare ale acestor *fântâni istorice* trebuie să amintim că unirea principatelor române a fost cel mai mare succes obținut de stăruințele Românilor dezvoltate în cursul secolelor. In interesul istoriei acestui etern memorabil eveniment din țările b'etrânei Dacie, d-lă D. A. Sturdza a început să scótă la lumină marea publicațiune de *fântâni istorice*, cari pe lângă documentele indigene ce ne înfățișeză uriașele silințe ale națiunii pentru realizarea unirei, mai conține și corespunța diplomatică urmată între diferitele mari puteri cu privire la stăruințele Românilor pentru unire și la alte afaceri politice împreunate cu cestiunea unirei.

„Presenta publicațiune, dîc autorii, va conține evenimentele din cari s'a născut răzbelul crimei până la tractatul din Paris. Asemenea vor fi descrise și greutățile cu cari Români aveau să lupte spre a-și pute realiza una-

istoria renascerei României. Vol. II, III, IV; Bucuresci. Tip. Carol Göbl (Vol. II—IV a 15 Lei.)

nima lor voință în privința unirei“.

„Planul de p'acum al acestei mari publicațiuni e următorul: Până la 1 Noemvre 1890 vor fi publicate 7 tomuri, din care cel dintăiu va conține tractatele româno-turce, româno-ruse, austro-turce și ruso-turce, al doilea conține documentele din timpul răzbelului Crimeei și anume intențiunile Rusiei în privința Orientului, acțiunea diplomatică a marilor puteri relativă la locurile sante și alte acte până la declararea răzbelului între Rusia, Turcia și puterile apusene; în fine totu acestu tom va mai cuprinde și întâmplările de pe câmpul de război, tractatul din Paris și renunțarea Rusiei la protectoratul țărilor române. Tomurile 3, 4, 5 și 6 cuprind actele și documentele privitoare la audiarea dorințelor ambelor principate române, debaterile Divanului ad hoc și în fine tomul al 7-lea se va referi la evenimentele după Divanul ad hoc și la înalta alegere a prințului Alexandru Ioan I (Cusa) 1858/9 ca Domn al principate-

lor unite.

Din această publicațiune de *fântâni istorice* au apărut până la finea anului 1889 trei tomuri mari și întregă această lucrare presintă cel mai mare interes științific nu numai pentru istoria politică modernă a României, dér chiar și pentru istoria cestiunii Orientului în forma ei actuală.“

(Va urma).

(10)

PILLONE.

Novelă, de G. Bergsoe, tradusă de Ucu Paul.

„In nóptea aceea avu Pillone un vis, pe care nici odată nu-l uită. I se părea, că se află érași în fortăreța întincoasă și privea orașul. Inse lafetele nu erau aruncate prin ierbă, ele stăteau așezate una lângă alta și de fiă-care era câte un tun pe bronz, ale căror guri amenințătoare erau îndreptate în contra orașului. Jos în nemărginita cetate nu era nici o larmă, nici un șgomot, totul era în linișce și privirile tuturor se îndreptau pline de t'ema sus la fortăreță, ale cărei tunuri puteau se prefacă cetatea în praf și cenușe. I se părea lui Pillone, că-i trebuie se facă numai un semn, pentru ca se începă

Bucureștii a răposat. D-sa se întorcea dela Viena, unde se dusesese ca să consulte medicii celebri de acolo în privința bôlei, de care suferea, și a murit între stațiunile Crivina și Perieșu, în urma unui atac de apoplexiă. Corpul decedatului a fost adus în București.

Cursu de postă și telegrafu. În Brașov, Clușiu și Târgu-Mureșului se va deschide dela 1 Octomvre n. c. un cursu de postă și telegrafu, care va dura până la finea lui Ianuarie 1891. La acestu cursu voru fi primiți astfel de indiviți (bărbați, ori femei), cari au celu mai puțin 18 ani de etate, suntu cetățeni ungari, au viață nepetată, au absolvat celu mai puțin patru clase gimnasiale, ori civile, posedu deplinu limba maghiară și au scrisore curată și legibila. Instrucțiunea se dă gratisu, susținerea însă rămâne în grija elevilor. După terminarea cursului cu succesu, elevii voru căpeta testimonii, pe basa cărora voru pute fi aplicați ca funcționari de postă și telegrafu, eventualu, deschidându-se loau, ei potu deveni și directori poștali. Doritorii de a se aplica la acestu cursu au să-și înainteze petițiile, scrise cu mâna proprie, până celu multu în 25 Septemvre n. c. la respectivele direcțiuni de postă și telegrafu, provădute cu carte de botez, testimoniu școlasticu, medicalu și de moralitate.

Iubileu regimentului de infanteria Nr. 37, arhiducele Iosif, cu garnisona în Oradea-Mare, s'a serbatu cu mare pompă. Din incidentul acesta s'a edat și o broșură intitulată: *Foi de suvenir a regimentului c. și r. de infanteria arhiducele Iosif Nr. 37.* Oradea mare 1891. Această broșură tracteză istoria regimentului dela 1741—1891, și luptele la cari au luat parte. Răsboiul de succesiune 1741—1748, răsboiul de 7 ani, 1756—1763, răsboiul cu Turcii 1788—1790, răsboiele în contra Franței etc. În numerii viitori vom reproduce unele schițe din această broșură.

Focul mare. În săptămâna trecută a izbucnit în Clușiu un foc în fabrica de lemne din apropierea gării arzându și 40 de vagoane încărcate cu argăsălă. Pagubele se calculează la suma de 50.000 fl. Focul a fost în grabă localizat, căci de altminterlea s'ar fi întâmplat o grăznică catastrofă, fiindcă în apropiere se aflau două magazine cu butoie de petrol.

Inmormentarea lui Jules Grévy. Consiliul de miniștri din Paris, a hotărât

că inmormentarea lui Grévy să se facă pe spesele statului. Guvernul va fi reprezentat la inmormentare prin d. n.ii Freycinet, Fallieres și Rouvier, foști miniștri președinți sub Jules Grévy.

Fometea în Germania. Gazetele socialiste din Berlin spun, că deja s'au întâmplat șese casuri, în cari omenii au căzut pe stradă leșinați de fomete.

Congresul internațional de agricultură. Unu congresu internațional de agricultură, unde se voru admite ca să dea informațiuni tôte persoanele competente în agricultură, horticoltură și economiă rurală, s'a deschis la Haga în ziua de 7 Septemvre. D-lu Poenaru, inspectoru alu domeniilor, a fost delegat de guvernul român ca să ia parte la acestu congresu. D. Meline, deputat francez, a fost alesu președinte.

Congresul internațional electrotehnicu s'a deschis în zilele trecute la Frankfurt pe Main. La acestu congresu participă 650 de membrii, dintre cari 158 străini.

Congresul viitoru internațional alu căilor ferate se va ține în Petersburg.

Floxera s'a ivit într'o mare întindere în viile dela Turda și din împrejurime.

Afacerea Panama, după cum se anunță din Paris, a intrat într'o nouă frasă, deoarece judele de instrucțiune a dispus să se facă perchișiune domiciliară la mai mulți întreprinzători ai acestei societăți, despre alu oăror rezultatu deocamdată se păstrează tăcere.

Orcan. Din Varșovia se telegrafază: În orașul Mohilev-Podolski, guvernamentulu Podoliei a fost în zilele trecute unu orcan înfricoșat, care a dărâmat mai multe case, și biserici, asemenea a răsturnat șetrele din tîrgu. Mai multe corăbii, ce se aflau la țărmurul Dniștrului, au fost zdrobite. Pagubele sunt foarte mari.

Cutremur de pământ. „New York Herald” aduce vestea, că unu mare cutremur de pământ a fost în ziua de Mercuri la San Salvador, pe la orele 1 și 55 dimineața. Sunt multe victime, er pagubele materiale se urcă la mai multe milioane.

Recolta în Ungaria.

D-lu N. B. Cantacuzino gerantulu consulatului român ge-

neralul la Budapesta a adresat ministrului român de agricultură raportulu următoru:

Din isvórele cele mai sigure aflăm, că contrar unor aserțiunilor semi-oficioase și chiar oficioase, producerea grăului și a săcării întrece speranțele agricultorilor. Cantitatea însă e superioară calității. Prețurile fiind superioare celor din anul precedentu, proprietarii voru rămâne cu același câștig, ca și anul trecut, decât nu superioaru.

În modu aproximativu, producerea totală a grăului în Ungaria va fi în anul acesta aproape de 33 până la 34 milioane quintale metrice. Sécara ne va da peste 12 milioane quintale metrice.

Orzul de primăveră produce bine în privința cantității, calitatea însă e rea.

În zilele din urmă furtunile și grindina au cauzat în unele locuri din comitatele dela centru pagube însemnate porumbului și vielor. În Biharia din contră, ca și în părțile situate între Tisa și Murășu, pagubele provin din secetă și căldură.

În ceea ce privește porumbul, recolta va fi în genere câtu se pôte de abundentă și bogată, întrecându chiar limitele și ajungându la profesiune.

Cât pentru vii în partea stângă a Dunării pe unde floxera n'a apărut încă, nu se anunță nici acolo o recoltă bună. Decă între Dunăre și Tisa recolta se arată ceva mai satisfăcătoare, ea e încă departe de a fi strălucită. În Transilvania recolta va fi de mijlocu.

D-lu N. B. Cantacuzino termină, semnalându ministrului abundența extraordinară a fructelor și a legumelor în tóta Ungaria.

Insciințare.

Subirisa aducă la cunoștința onor. publicu, că cursul de instrucțiune practică pentru fetițe condus de mine se va începe la 15 Septemvre v. a. c.

În acestu cursu, la care voru pute lua parte copile dela etatea de 12 ani în sus, se învață tótu felulu de lucru de mână femeșcu, ca: torsul, țesutul la răsboiu simplu și mecanicu, vâpsitul tortului, cusutul, croitul, brodatul (chindisitul), împletitul; mai departe din economiă casei: gătitul bucatelor, spălatul și călcatul.

Afară de aceea pentru completarea cunoștințelor teoretice ale copilelor se predau de persoane competente în 8 ore pe săptămână următoarele obiecte: Religionea, Limba română, Limba maghiară, Limba germană, Istoria și Geografia, Aritmetica și Caligrafia. Eventualu se va da instrucțiune și în musica vocală.

Elevii interne, cari doresc a lua

parte la cursul condus de mine, voru solvi pentru locuință, întreținere completă și instrucțiune 12 fl. pe lună.

Elevii externe, cari voescu a avé menajulu la mine, voru solvi pentru menaj și instrucțiune pe lună 10 fl., érá fără menaj 4 fl.

Asupra acestui cursu, ale cărui rezultate au fost apreciate în modulu celu mai favorabilu din partea celor competenți, imi permitu a atrage atențiunea părinților și tutorilor. Esplioațiuni mai detaliate se voru da la cerere cu tóta plăcerea.

Brașov, 14/26 Augustu.

Maria Belu,
în Brașov, Strada Castelului 33.

Literatură.

Manualu școlasticu aprobat. Gramatica limbii maghiare, cursu teoreticu și practic pentru clasele gimnasiale și pentru privați, de Octaviu Barițiu, profesor gimnasial în Năsăud. Edițiunea a 4-a. Editor și provădător I. Stein. Clușiu, 1886. Prețulu 1 florin.

Acestă carte fu aprobată din partea ministerului reg. ung. de culte și instrucțiune publică sub Nr. 18.450 din 1890.

Telegramme „Gaz. Trans.”

(Serviciulu biroului de cor. din Pesta).

Veneția, 14 Septemvre. Schimbări esențiale în starea sănătății reginei României nu s'au întâmplat.

Paris, 14 Septemvre. Regele Sârbiei își exprimă satisfacțiunea asupra primirii, ce i-s'a pregătit în Franța. Regele va sosi la Belgrad mâne.

New York, 14 Septemvre. Cutremurile de pământ din San Salvador încă totu se mai repetesc în intervaluri regulate.

DIVERSE.

Din ora de geografă. Invetătorulu: „Ioane, ce cauți pe hartă cu atât zel?”
Ioan: Țera „Perspectiva” — Invetătorulu: Țera „Perspectiva”? O asemenea țera nici nu există!
Ioan: Ba da, d-le invetător, ađi la prânzu unchiulu meu a cetit într'unu diaru: Răsboiul în perspectivă.”

Traducere nostimă. Unu studentu traduce din limba latină: *Fuit Ilium fimum Treos*, — decă ar fi fost și Ilie, am fi fost trei.

Proprietaru:
Dr. Aurel Mureșianu.
Redactoru responsabilu interimalu:
Gregoriu Maior.

dărimarea și elu simția o dorință arde tóre în sine, de a face semnul acesta și să se arunce ca unu demon al răsburii asupra omenilor, cari se desfătau în bogăția și în belșugare.

„De-odată răsuna pe drumulu, pe care dispărură condamnații la galeră, o melodie dulce, care-i umplu ochii de lacrimi. Cătră vârful delului se îndreptă o procesiune curioasă: sémăna cu o mare procesiune bisericăscă, pe care le veduse elu sus de pe munte și între cari dorea demulte-ori să se afle și elu. Înse în locu de ingerași de copii, cari de obicei deschideau procesiunea în Amalfi, mergea o virgină frumósă și tinăra, cu o coronă strălucită pe pèrul ei auriu roșietec.

„Procesiunea se apropia, era din ce în ce mai greu de privit din cauza mării mulțimi de omeni, care se afla în jurulu ei. Din tôte părțile răsunau strigăte de bucuria, flori și batiste fluturau prin aer, femeile își ridicară copiii lor în sus, ca să vedă și ei, și în mijloculu strigătelor amețitoare de „Evviva” pași tinăra fată cătră densul și plecându-se până aproape de pământu dișe: „Măria ție Pillone! Mărire ție, regele Neapolului!”

„Atunci începă mulțimea să strige

și să scotă strigăte de bucuria și unu răsuna puternicu plin de biruință și pătrunse inima, să simți ridicat în sus și purtat de nisce brațe puternice prin mijloculu poporului.

„Procesiunea merse prin pórta închisorei; însă acesta nu mai era întunecată și posomorita ca altădată; zăbrelele de fier se schimbă în balcone splendide pline de spectatori, în totu loculul fălăiau stéguri, călăreți străluciți țineau gardă și în mijloculu curții era așezat unu tron mare îmbrăcat în mătăsă, ai cărui stâlpi se clătină unu baldachi îmbrăcat în mătăsă și sub acesta era atârnat unu lanț de feră o coronă de aur, care scânteia de diamante și de petrii scumpe.

„Pillone pași înainte, se puse pe tron și apoi se făou tăcere mormentală. Elu voi să vorbească, elu voi să salute poporul. Însă în momentul acela pare că-i stătuse graiulu și gândurile. Căci acolo sus, lângă icóna Madonei, vădă între petri o pată roșă de sânge. Ea creștea, să făcea din ce în ce mai mare și întinzându-se, mulțimea de omeni se trăgea înapoi și o arăta cu mâinile. Atunci pași tinăra fată cu pèrul auriu-roșietec. Dér pata de sânge creștea, ea lunecă, sângele îi stropi rochia, ér p-

rulei ei auriu îi cădă la picioarele tronului. În momentul acela se ađi unu strigat înfricoșat, pământulu se cutremur; ér ca și când ar bubui tunetul, tronulu se clătină sub elu lanțulu de feră se rupse, coronă de aur cădă pe capulu său — se făou mare întunerec și elu se deșteptă.

„În primele momente îi fu imposibil să-și reculegă ideile. Cerulu era cenușiu ca plumbulu, pământulu se cutremura sub elu, femeile și copii fugeau împrejurulu său vâitându-se, aerulu sémăna cu o mare furtunosă și peste totu ploua țigle și bucăți de geamuri. Elu se repeđi în mulțime, fu tărât de ea, și ajunsese la portu, de unde putu vedé Vesuviulu.

„Muntele fumega și printre aburii cenușii, ce eșiau dintr'ensulu, se vedea o vâpăie de foc. Cureni de lavă galbănușă se rostogoleau cătră pòlele muntelui, pe care-l încunjură ca nisce șerpi-șuerători cu fum și abur și în curând se lătră peste vilele frumóse, pe care le inundase, și apoi se întinșeră peste silu de mare. Era unu vaet, o spaimă, o grăză, care nu se pôte descrie. Elu credea, că trebuie să fi sfârșitul lumii, și o dorea acesta, căci cea mai grea sarcină a nenorocirei îi apăsă

sufletulu și-i coplesia inima de durere. Nu se întâmplă însă nimicu. Flămând și fără adăpostu, singur și părăsit umbra elu în mijloculu acestei spaime cerșendă la o ușă și la alta, până când în fine în ziua a șeptea ajunsese la Amalfi — acolo era patria sa.

„Patria? Elu n'avea nici o patriă în lumea acésta. În Amalfi nu-lu cunoștea nimenea, la care să se fi putut duce. Își mai aducea cineva aminte încă depăstorulu Vittorio, care fugise cu fiica notarului acum opt ani, și cum putea elu să dovedescă, că e fiul lor?”

„Elu fu înterogat, închis și în fine fu trimes la scaunulu orfanalu. Aici nu fu primit, căci pentru unu sormanu nu era nici unu adăpostu, ci i-se dete odată pentru totdeuna o sumă de bani și Pillone fu pus la licitațiă, ca ori ce altu obiectu publicu, pe care voescu să-lu dea câtu de eftin. Aprópe de orașu locuia unu pescar cu numele Petrucio, cel mai crud și lacom contrabandist din totu Amalfi; la acesta veni în îngrijire Pillone în schimbulu unui galbin.

Aci duse o viață mai amară ca unu câne, însă Pillone trebui să învețe suferința.

(Va urma).

Cursul pietei la Braşov.

Table with exchange rates for various currencies and goods like gold, silver, and paper.

Table with exchange rates for gold, silver, and paper, including specific rates for Austria and Germany.

Cursul la bursa din Viena.

Table with stock market rates from Vienna, including gold, silver, and various bonds.

Banca generală de asigurare mutuală „Transilvania” în Sibiu caută un acuisitor pentru asigurări pe viaţă pe lângă condiţiuni favorabile.

Avisul d-loru abonaţi!

Rugăm pe d-nii abonaţi ca la reînnoirea prenumeraţiunei să binevoiască a serie pe cuponul mandatului postal şi numerii de pe faşia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a serie adresa lămurit şi să arate şi posta ultimă.

Administraţ. „Gaz. Trans.”

ABONAMENTE la „GAZETA TRANSILVANIEI”

Preţul abonamentului este: Pentru Austro-Ungaria: Pe trei luni 3 fl. — Pe şese luni 6 fl. — Pe un an 12 fl. —

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria: Pe an 2 fl. — Pe şese luni 1 fl. — Pe trei luni 50 cr. Pentru România şi străinătate: Pe an 8 franci. Pe şese luni 4 franci. Pe trei luni 2 franci.

Abonamentele se fac mai uşor şi mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se voru abona din nou, să binevoiască a serie adresa lămurit şi a arăta şi posta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 20 Iulie 1891.

Large railway schedule table with columns for routes (Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, etc.) and train times.